

Dr. Sperka Kálmán a Kúriáig vezető útról,
a közigazgatási perrendtartás reformjáról
és az élet teljességéről

A bíró sem ülhet elefántcsonttoronyban

Megszületett a közigazgatási perjog kodifikációjáról döntő kormányhatározat és a kabinet tervei szerint a közigazgatási rendtartás átfogó reformjával együtt a teljes törvényi szabályozás 2017. január elsejével léphet hatályba – avat be az átalakítás jelenlegi állásába Sperka Kálmán, a Kúria Közigazgatási és Munkaügyi Kollégiumának tanácselnöke, aki maga is részt vesz a szakmai előkészítésben. A kétgyermekes, miskolci kötődésű hivatásos ítésez eredendően régésznek készült. Szakmai karrierjét meghatározzák a sorsszerű véletlenek. Hitvallása szerint „az élet túl rövid ahhoz, hogy rossz bort igyunk. Az, hogy bíró vagyok, nem jelenthet kizárólagosságot. Az ember olyan, mint egy háromlábú szék: test-lélek-szellem együttese, ha egy láb hiányzik, a szék is összecsapkodik. Mi is először vagyunk emberek, s csak azután bírák, akik mások életébe sorsfordító módon beavatkozunk”.

A tanácselnök szerint egy bíró nem létezhet stabil, világos értékrend nélkül. Úgy véli, a jó bíró ítéletének szövegezése nem terjedős, közérthetőnek kell lennie, amire a magyar nyelv sokszínű lehetőséget ad. Sperka Kálmán kedveli a magyar népzene, de amúgy „mindenevő, „és mivel hegyaljai vagyok, szeretem a jó borokat is, mindig érdeklődéssel várom az új évjáratokat”.

ám valahogy mégsem sikerült megtalálni azt a végleges struktúrát, ami megnyugtatóan és hosszú évtizedekre előre biztosíthatná a hatékony, színvonalas működést. Így sokunk reménye szerint a most zajló reform egy negyedszázados hiátust pótolhat. Ami a konkrét kérdését illeti, annyi előrelépés történt, hogy megszületett a közigazgatási perjog kodifikációjáról döntő kormányhatározat. Az igazságügyi miniszter egy szakmai konferencián elmondta azt is, hogy szándékaik szerint a perjog megújítását a közigazgatási rendtartás átfogó reformjával együtt szeretné elvégezni a kabinet, s a tervek szerint a majdan elfogadandó teljes törvényi szabályozás 2017. január elsejével lépne hatályba. Ez már nem túl távoli időpont, különösen, hogy a közigazgatási bírásokról szóló, akkor ideiglenesnek szánt törvény 1991-ben született meg, ám lényegében azóta is hatályban van. A közigazgatási bírásokról szóló rendszer 1991-től egészen az ezredfordulóig kétfokú volt, s kiegészült a Legfelsőbb Bíróságnál biztosított felülvizsgálat intézményével. Az 1999-es változtatáskor ugyanakkor főszabályként megszűnt a másodfok, miközben az első fok szerepe átkerült a megyei bíróságokhoz. Rendkívüli jogorvoslati lehetőségként ugyancsak megmaradt a Legfelsőbb Bíróság, illetve a Kúria előtti eljárás. Végül két éve, 2013. január elsejétől – ahogy erre Sugár Tamás is utalt – a törvényszékek igazgatási hierarchiájában megmaradva, de különbírásként létrejöttek a közigazgatási és munkaügyi bíróságok, velük párhuzamosan pedig felállt hat – egyenként több megye illetékességi területét lefedő és a szakmai munkát összefogó – regionális közigazgatási és munkaügyi kollégium. A rendszer tehát megérett a változtatásra, s indokolt egy világos, átfogó, a közigazgatási rendtartásra figyelemmel

► Hadd kezdjem egy aktuális kérdéssel. Az Ügyvédvilágnak adott interjújában az ön kúriai kollégája, Sugár Tamás már említette a közigazgatási bírásokról való rendezni hivatott, több fórumon jelenleg is javában zajló szakmai munkát. Ennek ön is aktív részese, egyfelől tagja a Kúria közigazgatási perjoggal foglalkozó joggyakorlat-elemző csoportjának, továbbá ugyanebben a témában segíti az Országos Bírósági Hivatal (OBH) munkacsoportjának tevékenységét, és részt vesz az Államreform Bizottság eseti munkacsoportjaként, az Igazságügyi Minisztérium mellett működő Közigazgatási Perjogi Kodifikációs Bizottság tevékenységében is. Lehet-e már tudni, milyen irányba mozdul el a reformfolyamat?

Valóban, Sugár Tamással együtt én is részt veszek a közigazgatási bírásokról, illetve a közigazgatási perjog megújításában. Ahogy az interjújában ő is utalt rá, ez a terület 1990 óta több változáson is keresztülment,

lévő közigazgatási perrendtartás megalkotása is. Ugyanakkor az egésznek egy koherens rendszerbe kell illeszkednie, máskülönben a reform továbbra sem éri el a célját. A reformot a Kúria joggyakorlat-elemző csoportja, s az OBH munkacsoportja bírósági oldalról segíti, míg a szaktarca Közigazgatási Perjogi Kodifikációs Bizottsága első sorban a jogalkotáshoz nyújt hathatós támogatást.

► **Gondolom, a koherenciához a közigazgatási hatóságok szerepét és helyét is meg kell határozni?**

A reform vélhetően ezt is érinti majd, ám ennek eldöntése a jogalkotó kompetenciája, ezért konkrétumokról nem tisztem nyilatkozni. Csupán a bírói szakmai álláspontot ismertethetem. Valóban nagy kérdés, hogy milyen szerepet szán a jogalkotó a jelenlegi közigazgatási rendtartásnak, benne a hatósági eljárásrendnek, hiszen ma például egy építéshatósági eljárásban kétfokú eljárást követően születik meg a jogerős közigazgatási határozat, s azt támadják meg a bíróságon, amelyik már első fokon jogerős döntést hoz. Hasonlóan a jogalkotón múlik a közigazgatási bíróság szervezeti struktúrájának a meghatározása. Mi a joggyakorlat-elemző csoportban csupán megfogalmaztuk a közigazgatási felsőbíráskodás bevezetésének a szükségességét, mint lényeges alapelemet. Ez a felsőbb szint egyébként álláspontom szerint egy „puha” jogegységesítő szerepet betöltő fellebbviteli bíróság lenne országos illetékességgel, de bizonyos ügyekben elsőfokú hatáskörrel.

► **Mit kell érteni a „puha” jogegységesítő szerepen?**

Nos, a közigazgatási bíráskodás egyik nagy gondja az ügyek elbírálásának elhúzódnása. Mire a Kúriára kerül egy-egy ügy, a vonatkozó jogszabályok már rég módosultak, ám eközben a döntésünk komoly anyagi érdekselelmeket is okozhat valamelyik félnek. Ezért tehát a közigazgatási perjog reformja az állampolgárok, az ügyfelek érdeke is: a közigazgatás gyorsan változó jogszabályi világában és a jelenlegi struktúrában ugyanis a Kúria nem tud mindig időben reagálni. Ezért az egész reform lényeges eleme a gyorsaság és a hatékonyság, ezt erősíthetné a fellebbviteli szint, ami az álláspontunk szerint úgy valósulhat meg, ha egy, a jogorvoslati fórumrendszerbe bekötött gyorsreagálású felsőbíráskodás állna fel, eközben pedig akár bővíthetne a jelenlegi közigazgatási és munkaügyi bíróságok hatásköre. De engedje meg, hogy visszakanyarodjak az előző, eredeti kérdéséhez: a közigazgatási perrendtartásnak és a közigazgatási rendtartásnak egyeztetve, egy irányba kell elmozdulnia, mivel ezek egymásból következő viszonyrendszerek. Lényegében egy óraszerkezet két fontos alkotóeleméhez tudnám hasonlítani, melyek

összezsírozására most végre jogalkotói szándék mutatkozik, s ha megvalósul, működőképesé teszi ezt az órát, amely így a valós időt mutatja majd. Talán elnézi, ha ismétlem önmagam, de a rendtartások összefűlése és a hatékony jogorvoslati rend kialakítása huszonöt éve napirenden van ugyan, de eleddig valahogy sohasem sikerült kielégítő módon megoldani ezeket a kérdéseket. Bár a saját ügyszakom mellett érvelek, de nem a másoké ellenében, ezt fontos hangsúlyozni, mert nem szeretném, ha bárkinek ez lenne a benyomása. A közigazgatási bírói kar az elmúlt negyed században magára volt utalva, ami viszont összetartóvá is tett minket, ezáltal sikerült kialakítanunk egy országos szinten többé-kevésbé egységes bírói gyakorlatot, noha az eljárási és anyagi szabályok gyakorta változtak.

► **Ebből úgy tűnik, mintha a közigazgatási bírák a teljes kar mostoha gyermekei lennének. Vagy ez így egy túl erős megfogalmazás?**

Én más megközelítést tennék, például a tekintetben, hogy a mostani struktúra leszűkíti a közigazgatási bírák karrierút-lehetőségét. Míg a polgári vagy a büntető kollégáknak biztosított a többszintű – városi, törvényszéki, ítéltáblai, végül kúriai – előrelépés, addig nálunk lényegében csak az elsőfokú bírói szint létezik, illetve a Kúria. Ráadásul a létszámunkat tekintve a bírói szervezetben belül csekély az arányunk, miközben kiemelkedő jelentőségű ügyek tartoznak hozzánk. Példaként említhetném a választási, a média-, a frekvenciagazdálkodási és a földügyeket, valamint a pénzügyi, állami támogatással kapcsolatos pereket. Ez tehát azt jelenti, hogy egy bíró több, egymástól sokban eltérő, fajsúlyos ügytípust is tárgyal úgy, hogy a kis létszám miatt valójában igen kevés a konzultációs és képzési lehetősége, szemben a polgári vagy a büntető területtel. És bár a bírói hivatás lényege a „döntés magánya”, hiszen a bíró egyedül a saját lelkiismeretének és a törvényeknek van alárendelve, de ez nem lehet egyetlen szakmai elefántcsonttoronnyal. Nos, ez az állapot összességében nyilvánvalóan nem jó. Mindezek ellenére, vagy ezek mellett én a közigazgatási ügyszakban megtaláltam önmagam.

► **Önt Sugár Tamással nemcsak a mostani munkájuk köti össze, mivel mindketten „egyazon egyetemi tőről fakadnak”: Miskolcon végezték el a jogi kart. Csakhogy ő az ország túlvégéről érkezett, ön viszont helybéli volt. De milyen út vezetett odáig? Nem lepődnék meg, ha sok bírótársához hasonlóan erendően ön sem a jogi pályára készült volna.**

Akkor nem okozok csalódást. Sőt, azt is hozzászámom, az életemet leginkább a sorszerű véletlenek határozták meg. A családomban egyetlen jogász sem volt, viszont mindany-

nyian lelkes sportolók voltunk, vagyunk, a sport a mai napig meghatározza az életemet. Hosszú ideig röplabdáztam, egészen a másodosztályig jutottam fel. Ám mindennek ellenére nem készültem élsportolónak. Ha időm engedi, ma már inkább csak úszom, korábban sokat kerékpároztam. Mindig érdekelt a történelem, máig lelkes könyvgyűjtő és -olvasó vagyok, sokáig régész szerettem volna lenni. Persze engem is „sújtott” a fiatalok lázadása, így mivel az édesapám egy jó nevű miskolci líceumban tanult, én természetesen nem oda akartam járni. Inkább a Diósgyőri Gimnáziumba felvételiztem. Csakhogy – és itt jön be a sorszerű véletlen –, amikor negyedikesek voltunk, egy későbbi kollégám épp toborzóúton járt az iskolánkban, akkoriban ugyanis megyszerzte kevés volt a bíró, szükség volt az utánpótlásra. Ráadásul az érettségi előtt arra a következtetésre jutottam, talán könnyebb lesz bekerülni a jogi karra, mint régésznek felvételizni, és megvallom, ebben szerepet játszott az is, hogy akkoriban a sport kicsit jobban ment, mint a tanulás. Ezért aláírtam egy ösztöndíjszerződést az Igazságügyi Minisztériummal. A Miskolci Nehézipari és Műszaki Egyetem akkortájt indította az Állam- és Jogtudományi Karát, már nem volt kérdés, hogy oda jelentkeztem. Vicses, de korábban Sugár Tamástól és tölem is gyakran kérdezték, vajon ipari jogászok vagyunk-e? Én a későbbi alkotmánybíró, Zlinszky János professzornál felvételiztem, aki később a római jog rejtelmibe is bevezetett minket. Szeretném megemlíteni a történelemtudásomat, ami a értékelni pontokban is megmutatkozott. De hadd kanyarodjak vissza egy pillanatra a középiskolai habitusomra, hisz máig vallom, az élet túl rövid ahhoz, hogy rossz bort igyunk. Magyarán: az életet a maga teljességében kell megélnünk, így a munka mellett sok más is hozzátartozik a létünkhöz. Természetesen a hivatásom nagyon fontos része az életemnek, olyannyira, hogy a pályaelhagyáson akkor sem gondolkodtam, amikor az alacsony kezdő családi jövedelmünk miatt még segélyre is jogosultak lettünk volna. Viszont a munka nem jelenthet kizárólagosságot, fontos a család, a barátok, a sport, a zene, a könyvek és a jó bor. A bíró is érző emberi lény, még ha ez nem is feltétlenül tűnik ki a tárgyalóteremben. Az ember pedig olyan, mint egy háromlábú szék: test-lélek-szellem együttese, ha egy láb hiányzik, a szék is összezsugorlik. Mi is először vagyunk emberek, s csak azután bírák, akik mások életébe sorsfordító módon beavatkozunk.

► **Ha már a történelmet ilyen hangsúlyosan említette, nem lehet nem észrevenni, hogy az irodája falán a honfoglalás képei láthatók. Leginkább ez a korszak érdekli?**

Igen, a kedvenc témám a magyar őstörténet, a középkor az Árpád-kortól a török-korig, valamint az első világháborút lezáró trianoni békeszerződés és annak követke-